

Cais y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg am dystiolaeth

Tystiolaeth i lywio'r gwaith o graffu ar y Gyllideb Ddrafft 2025-26

Deddf #2027

Mae'r ddogfen hon yn ymateb i gais y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg am wybodaeth i lywio'r gwaith o graffu ar y Gyllideb Ddrafft 2025-26.

Cynnwys

1.	Dyraniadau i Blant a Phobl Ifanc	4
2.	Portffolio Gweinidogol Newydd: Plant a Gofal Cymdeithasol	7
	Gofal Plant Blynyddoedd Cynnar a Chwarae.....	7
3.	Asesiadau Effaith	9
3.1	Asesiad cyfun o'r Effaith ar Hawliau Plant ar draws pob portffolio.....	9
3.2	Asesiad o'r Effaith ar Hawliau Plant ar gyfer MEG Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol.....	10
3.3	Effeithiau eraill	10
4.	Y Rhaglen Lywodraethu	12
4.1	Gwasanaethau Eirioli	12
4.2	Gwasanaethau Preswyl Rhanbarthol.....	12
4.3	Dileu Elw Preifat.....	14
4.4	Cefnogaeth ar gyfer Anghenion Cymhleth.....	16
4.5	Y Gronfa Gofal Plant.....	18
4.6	Ehangu'r Ddarpariaeth Blynyddoedd Cynnar.....	18
4.7	Dechrau'n Deg.....	22
5.	Gofal Cymdeithasol i Blant	24
5.1	Gweithlu Gofal Cymdeithasol Plant.....	24
5.1	Cynllun Grantiau Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy	25
5.3	Cronfa Newid Plant sydd â Phrofiad o fod Mewn Gofal	28
6.	Iechyd Plant.....	29
6.1	Mynd i'r afael ag Amseroedd Aros Pediatrig y GIG.....	29
6.2	Iechyd y Cyhoedd.....	32
6.3	Strategaeth Gordewdra	33
6.4	Gwasanaethau Iechyd Meddwl.....	34
6.5	Gwasanaethau Anhwylderau Bwyta.....	36
6.6	Atal Hunanladdiad.....	36
6.7	Camddefnyddio Sylweddau	37

6.8	Gwasanaethau Niwroddatblygiadol	38
6.9	Uned Ddiogel Hillside.....	39
7.	Costau Byw	40
7.1	Y Byrddau Iechyd.....	40
7.2	Y Gwasanaethau Cymdeithasol.....	41
7.3	Tlodi Plant.....	41
8.	Costau Deddfwriaeth.....	42
8.1	Goblygiadau Ariannol.....	42
8.2	Effaith Ariannol	42

1. Dyraniadau i Blant a Phobl Ifanc

Dyraniadau ym Mhrif Grŵp Gwariant (MEG) Iechyd drwy Weithredu, a Llinell Wariant yn y Gyllideb (BEL) (fel sy'n uniongyrchol berthnasol i blant a phobl ifanc):

- Cyllideb Ddrafft 2025-26;
- Dyranadau Cyllideb Derfynol 2024-25;
- Cyllideb Atodol Gyntaf 2024-25;
- Cyllideb ddangosol 2026-27 (os pennir);
- Disgrifiad o unrhyw newidiadau i'r llinell sylfaen yng Nghyllideb Ddrafft 2025/26 o'r Gyllideb Atodol Gyntaf, Mehefin 2024.

Ymateb:

Lluniwyd y Gyllideb Ddrafft ar gyfer 2025-26 o amgylch blaenoriaethau allweddol mewn meysydd y mae'r Cabinet wedi nodi eu bod yn hanfodol ar gyfer cyflawni. Blaenoriaeth y Prif Grŵp Gwariant Iechyd a Gofal Cymdeithasol yw 'Iechyd da' – *Cymru Iachach*.

Mae £435m o gyllid Adnoddau ychwanegol a £175m o gyllid Cyfalaf ychwanegol ar gyfer y Prif Grŵp Gwariant Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol i helpu gyda'r gwaith parhaus i leihau amseroedd aros hir y GIG, gwella mynediad a gwella gwasanaethau ar gyfer iechyd menywod. Mae hyn yn adeiladu ar y cyllid ychwanegol y cytunwyd arno eisoes ar gyfer 2024-25.

Mae'r Prif Grŵp Gwariant Tai a Llywodraeth Leol yn cael cynnydd er mwyn hybu mynediad at ofal cymdeithasol drwy'r Grant Cynnal Refeniw i Awdurdodau Lleol.

Mae plant a phobl ifanc yn cael eu cynnwys yn ein maes blaenoriaeth, 'Iechyd da' / *Cymru Iachach*.

Rydym yn cefnogi nifer o feysydd er mwyn gwella amseroedd aros sy'n effeithio ar blant a phobl ifanc, gan gynnwys iechyd meddwl, a hefyd ar gyfer y teuluoedd hynny sy'n aros am asesiad mewn perthynas â niwrowahaniaeth.

Rydym hefyd yn parhau â'n cefnogaeth i deuluoedd gael mynediad at y rhaglenni Gofal Plant, Dechrau'n Deg a Teuluoedd yn Gyntaf.

Llinell Wariant yn y Gyllideb	Cyllideb Derfynol 2024-25	Cyllideb Atodol Gyntaf 2024-25	Newidiadau ar gyfer Cyllideb Ddrafft 2025-26	Cyllideb Ddrafft 2025-26
	£m	£m	£m	£m
<i>Cymru Iachach</i> – (Y Blynnyddoedd Cynnar) – BEL 0060	6.850	6.850	0.000	6.850
Cymorth ar gyfer Gofal Plant a Chwarae – BEL 310	82.378	82.378	20.000	102.378
Cymorth ar gyfer Hawliau Plant – BEL 311	1.445	1.445	0.000	1.445
Cefnogi Plant – BEL 410	3.865	3.865	0.000	3.865
Cefnogi Teuluoedd a Phlant – BEL 1085	5.535	5.535	0.000	5.535
Grant Plant a Chymunedau – BEL 1087	179.583	179.583	0.000	179.583
Cafcass Cymru – BEL 1268	15.873	15.873	0.804	16.677
CYFANSWM	295.529	295.529	20.804	316.333

Cymorth ar gyfer Gofal Plant a Chwarae: BEL 310 - Cynnydd o £20m

Yn unol â'n hymrwymiad i'r sector gofal plant, mae Swyddogion wedi cynnal adolygiad o'r gyfradd fesul awr ar gyfer y Cynnig Gofal Plant i Gymru. Roedd hyn yn cynnwys ymchwil maes a dadansoddi tystiolaeth i lywio sut beth fydd y gyfradd ddiwygiedig. Y gyfradd gyfredol yw £5 a bydd hyn yn cynyddu i £6 o fis Ebrill 2025 ymlaen. Bydd yr £20m yn cyflawni'r cynnydd hwn yn y gyfradd fesul awr ar gyfer y Cynnig Gofal Plant, sy'n cynnwys y gydran Addysg feithrin a chynnydd cyfatebol mewn gofal plant i blant dwyflwydd oed fel rhan o'r Rhaglen Dechrau'n Deg. Yn y tabl uchod dangosir y swm hwn yn BEL 0310, bydd elfennau'r cyllid hwn sy'n ymwneud ag addysg feithrin a Dechrau'n Deg yn cael eu dyrannu i linellau BEL perthnasol maes o law. Ochr yn ochr â chynnydd arfaethedig, mae cwmpas yr adolygiad yn ystyried pa mor gyson fydd adolygiadau o gyfraddau'n digwydd yn y dyfodol ac yn cynnig cynnydd o 20 y cant yn y taliadau bwyd a ganiateir.

Cafcass Cymru - BEL 1268 - Cynnydd o £0.804m

Cynnydd o £0.804m yn y gyllideb sy'n ymwneud ag addasiad y llinell sylfaen ar gyfer dyfarniad cyflog 2024-25 i staff Cafcass ac effeithiau cysylltiedig SCAPE ar bensiynau.

Cyllideb Ddangosol 2026-27

Mae setliad y gyllideb un flwyddyn ar gyfer 2025-26 yn unig, felly nid oes cyllidebau wedi'u pennu ar gyfer 2026-27.

---

2. Portffolio Gweinidogol Newydd: Plant a Gofal Cymdeithasol

Esboniad naratif o rôl deiliad portffolio newydd y Gweinidog dros Blant a Gofal Cymdeithasol mewn perthynas â dyraniadau cyllideb ar gyfer plant ar draws y llywodraeth.

Ymateb:

Mae'r portffolio newydd yn cynnwys cyfrifoldeb arweiniol dros hawliau plant. Mae gwaith Llywodraeth Cymru ar hawliau plant yn seiliedig ar ein hymrwymiad i egwyddorion Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP). O dan Fesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011, mae Gweinidogion Cymru yn amodol ar y pedair dyletswydd ganlynol:

- rhoi sylw dyledus i Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn wrth arfer swyddogaethau Gweinidogol;
- cynhyrchu Cynllun Hawliau Plant sy'n nodi'r trefniadau ar gyfer cydymffurfio â'r ddyletswydd sylw dyledus;
- cyhoeddi "adroddiad cydymffurfio" bob dwy flynedd a hanner, ar sut y mae Gweinidogion wedi cydymffurfio â'r ddyletswydd sylw dyledus;
- cymryd camau priodol i hyrwyddo dealltwriaeth y cyhoedd o Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn.

Mae Llinell Wariant yn y Gyllideb ar Hawliau Plant yn cefnogi holl Weinidogion Cymru i gyflawni'r dyletswyddau hyn, gan gynnwys cyllid grant i *Blant yng Nghymru roi Cymru Ifanc* ar waith. Mae *Cymru Ifanc* yn darparu model cyfranogiad cynrychioliadol er mwyn i leisiau plant a phobl ifanc gael eu clywed yn y broses o lunio polisiau/deddfwriaeth a gwneud penderfyniadau.

Gofal Plant Blynyddoedd Cynnar a Chwarae

Mae'r portffolio newydd yn cynnwys cyfrifoldeb dros: polisiau a deddfwriaeth y blynyddoedd cynnar a gofal plant; rhaglenni gofal plant a ariennir gan Lywodraeth Cymru; cymorth teuluol a magu plant; arweiniad ar gyfer Profiadau Niweidiol yn ystod Plentynodod a dulliau sy'n Ystyriol o Drawma; a pholisiau

chwarae ar gyfer pob plentyn, sy'n ymestyn y tu hwnt i'w blynyddoedd cynnar. Rydym wedi ymrwymo i'r canlynol:

- Cefnogi'r gwaith o ddatblygu system blynyddoedd cynnar fwy cydgysylltiedig ac ymatebol yng Nghymru.
- Cefnogi profiadau chwarae, dysgu a gofal hygyrch, cynhwysol o ansawdd uchel yn Gymraeg, yn Saesneg neu'n ddwyieithog.
- Cefnogi sector gofal plant a gwaith chwarae amrywiol, ffyniannus ac sy'n cael ei werthfawrogi.
- Torri'r cylch anfantais drwy ganolbwyntio ein hadnoddau ar ein cymunedau mwyaf difreintiedig drwy ein Rhaglen Dechrau'n Deg flaenllaw, sydd wedi'i thargedu.
- Cynyddu ymwybyddiaeth bod Lleferydd, Iaith a Chyfathrebu (SLC) yn 'fater i bawb' a sicrhau bod ymyriadau'n cael eu darparu'n gyffredinol pan fo angen.
- Cefnogi teuluoedd i dalu costau gofal plant drwy gynllun gofal plant a ariennir gan y llywodraeth (Cynnig Gofal Plant Cymru a Gofal Plant Dechrau'n Deg).
- Cefnogi rhieni a theuluoedd drwy bolisi magu plant a'n hymgyrch genedlaethol *Magu Plant–Rhowch amser iddo* a Gwasanaethau Gwybodaeth i Deuluoedd a Teuluoedd yn Gyntaf.
- Lliniaru Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod a'u heffaith a hyrwyddo **Cymru sy'n Ystyriol o Drawma**.
- Amddiffyn a hyrwyddo'r gallu i fod yn chwareus a bod pob plentyn yng Nghymru'n cael digon o gyfleoedd i **chwarae** yn eu hardaloedd.

3. Aseidiadau Effaith

- **Aseiad cyfun o'r Effaith ar Hawliau Plant ar draws pob portffolio:** Yr Aseiad cyffredinol o'r Effaith ar Hawliau Plant a gynhaliwyd i lywio'r dyraniadau yng Nghyllideb ddrafft 2025-26.
- **Aseiad o'r Effaith ar Hawliau Plant ar gyfer MEG Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol:** Yr Aseiad o'r Effaith ar Hawliau Plant ar gyfer MEG Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol yn 2025-26.
- **Effeithiau eraill:** Manylion a/neu enghreifftiau o unrhyw newidiadau a wnaed i ddyraniadau yn MEG Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ar ôl ystyried cydraddoldeb, cynaliadwyedd, y Gymraeg, a Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

Ymateb:

3.1 Aseiad cyfun o'r Effaith ar Hawliau Plant ar draws pob portffolio

Mae aseidiadau effaith manwl, gan gynnwys Aseiad o'r Effaith ar Hawliau Plant yn cael eu cynnal fel rhan o'n gwaith parhaus o ddatblygu ac adolygu polisiau. Mae Aseiad Effaith Integredig Strategol yn un o gyfres o ddogfennau a gyhoeddir fel rhan o'r Gyllideb ddrafft ac mae'n hollbwysig i ganfod tueddiadau allweddol, effeithiau strategol a chronnol ar lefel portffolio, ar draws amrywiaeth o feysydd, gan gynnwys rhoi ystyriaeth briodol ar draws y gofynion statudol.

Rydym yn parhau i gredu fod y dull integredig sy'n sail i'r Aseiad Effaith Integredig Strategol yn ein galluogi i gael gwell dealltwriaeth o effeithiau croestoriadol ac anfwriadol penderfyniadau gwario, ac i gynyddu effaith unrhyw gyllid sydd ar gael, gan leihau effeithiau anghymesur ar unrhyw grŵp neu ardal benodol. Mae perygl y bydd ystyried maes effaith ar ei ben ei hun yn arwain at

ganlyniadau anfwriadol, fel effaith negyddol mewn un maes yn cael ei sbarduno gan effaith gadarnhaol mewn maes arall.

3.2 Aseiad o'r Effaith ar Hawliau Plant ar gyfer MEG Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol

Er ein bod yn disgwyl i'r rhagolygon ariannol ar gyfer y GIG, y flwyddyn nesaf, barhau i fod yn heriol iawn. Rydym yn buddsoddi £435m yn rhagor o gyllid adnoddau mewn Iechyd a Gofal Cymdeithasol yn 2025-26. Mae hyn yn golygu mai cyfanswm y cyllid adnoddau blynyddol ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol yw £11.915bn.

Bydd dros £400m o'r cyllid newydd hwn yn cefnogi amryw o ddyraniadau ychwanegol i'r GIG, gan gynnwys gweithgarwch i leihau amseroedd aros y GIG, iechyd menywod, hyfforddiant i'r gweithlu, buddsoddiadau digidol a chyflogau staff – gan adeiladu ar y cyllid ychwanegol a ddarparwyd yn 2024-25.

Rydym yn darparu cyllid cyfalaf ychwanegol i Iechyd a Gofal Cymdeithasol, gan olygu mai cyfanswm ein buddsoddiad cyfalaf yn y Gyllideb ddrafft hon yw £614m. Bydd y buddsoddiad hwn yn cynnal ac yn gwella seilwaith ystadau'r GIG, yn buddsoddi ymhellach yn y technolegau digidol diweddaraf, yn ogystal â sicrhau bod offer modern a dibynadwy ar gael sy'n addas i'r diben i gefnogi'r gwaith o atal colli cynhyrchiant yn y GIG a helpu i leihau amseroedd aros drwy fynd i'r afael â pha mor fregus a chynaliadwy yw'r seilwaith. Nod y cyllid hwn yw helpu i wneud iawn am yr effeithiau mwyaf difrifol ar draws pob rhan o Gymru a darparu amddiffyniad i bawb, gan gynnwys plant, pobl anabl, pobl hŷn a phobl agored i niwed.

Mae'r rhan fwyaf o'r cyllid o fewn y MEG Iechyd a Gofal Cymdeithasol yn mynd i'r GIG ac mae'n ddyraniad dewisol. Mae Byrddau Iechyd yn llunio eu cynlluniau i ddiwallu anghenion eu poblogaeth ac wrth wneud hynny byddant yn cwblhau aseuadau effaith, a fydd yn cynnwys ystyried yr effeithiau ar blant a phobl ifanc. Mewn meysydd polisi y tu allan i brif gyllid y GIG, er enghraifft ym maes Plant a'r Blynyddoedd Cynnar, mae Aseuadau o'r Effaith ar Hawliau Plant yn cael eu cwblhau wrth ddatblygu polisiau neu deddfwriaeth newydd. Mae'r rhain yn helpu i sicrhau bod buddiannau gorau plant yn cael eu hystyried yn ystod y broses o ddatblygu polisi a deddfwriaeth ac ystyried beth fydd effaith y dewisiadau hynny.

3.3 Effeithiau eraill

Gweledigaeth *Cymru Iachach* yw canolbwyntio mwy ar atal ac ymyrryd yn fuan. Rydym yn parhau i gefnogi hyn drwy gymorth cyffredinol a chymorth wedi'i dargedu. Yn nyrianiad MEG Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol, caiff cyllid ei

ddyrranu i gefnogi ein hymrwymiad yn y Rhaglen Lywodraethu mewn cysylltiad â'r Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant.

Mae ein cefnogaeth i'r blynyddoedd cynnar, gofal plant a chwarae yn cyfrannu at yr holl nodau llesiant, ac yn benodol at y rhai sy'n ymwneud â Chymru lewyrchus ac iachach. Mae buddsoddi mewn gofal plant a chwarae o ansawdd uchel yn gallu helpu plant ifanc i ddatblygu i fod yn oedolion iach ac egniol. Mae'n datblygu eu llesiant gwybyddol, cymdeithasol ac emosiynol, ac yn lliniaru effeithiau profiadau niweidiol yn ystod plentyndod. Mae gofal plant hefyd yn gallu galluogi rhieni i weithio a hyfforddi, ac yn codi teuluoedd allan o dlodi.

Mae ein Cynnig Gofal Plant yn cefnogi amcanion llesiant Llywodraeth Cymru, yn benodol i wneud y canlynol:

- Cefnogi pobl a busnesau i ysgogi ffyniant
- Hyrwyddo iechyd da a llesiant i bawb
- Helpu pobl ifanc i wneud y mwyaf o'u potensial
- Datblygu uchelgais ac annog dysgu i fyw

Rydym wedi parhau i lunio ein dyraniadau cyllideb i gyd-fynd â chamau gweithredu ataliol, gan ganolbwyntio ar ymyriadau cadarnhaol sy'n diogelu ac yn adeiladu ar y sylfeini presennol, gan gynnwys ein hymrwymiad i hawliau plant. Mae'n bwysig nodi, ar ôl cytuno ar y gyllideb ddrafft ar gyfer 2024-25, y bydd dyraniad yn cael ei roi i'r Byrddau Iechyd. Bydd y Byrddau Iechyd yn cynnal asesiadau effaith ar bopeth maes o law.

I sicrhau bod Iechyd a Gofal Cymdeithasol yng Nghymru'n cyflawni ei weledigaeth i ddarparu dull system gyfan teg, drwy weithlu iechyd a gofal cymdeithasol brwdfrydig a chynaliadwy, gan sicrhau canlyniadau iechyd mwy cyfartal i boblogaeth Cymru.

Byddwn yn gwneud hynny drwy barhau i weithio gyda Rhanddeiliaid a Phartneriaid i gyflawni'r Nodau a'r Camau Gweithredu perthnasol yn ein cynlluniau Cydraddoldeb, Amrywiaeth a Chynhwysiant Cenedlaethol nawr ac yn y dyfodol, gan gynnwys y rheini a gaiff eu disgrifio yng Nghynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol, y Cynllun Gweithredu LHDTTC+ a'r Cynllun Gweithredu ar Anabledd arfaethedig.

Wrth wreiddio camau gweithredu cydraddoldeb yn ein hymrwymadau yn y Rhaglen Lywodraethu, rydym wedi sicrhau bod ein strategaethau a'n polisiau yn ystyried anghenion amrywiol pobl Cymru. Bydd Asesiadau Effaith Integredig sy'n cael eu cynnal gan feysydd polisi unigol yn parhau i sicrhau ffocws parhaus a chryfach ar gydraddoldeb a'r Gymraeg.

4. Y Rhaglen Lywodraethu

Dyraniadau yng Nghyllideb Ddrafft 2025-26 a'r sefyllfa ddiweddaraf ar gyllid yng nghyd-destun Adroddiad Blynyddol diweddaraf Llywodraeth Cymru ar gyfer:

4.1 Gwasanaethau Eirioli

Ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu} Gwasanaethau eirioli i rieni y mae eu plant mewn perygl o ymuno â'r system ofal-

Dyraniadau a naratif ategol yn nodi'r allbynnau a'r canlyniadau a ddymunir ar gyfer 2025-26.

Ymateb:

Dyrannwyd cyllid o £506,000 o'r Gronfa Newid Plant sy'n Derbyn Gofal yn 2025-26 i gefnogi'r gwaith o barhau i gyflwyno cymorth eiriolaeth annibynnol a phroffesiynol i rieni y mae eu plant ar gyrion gofal, gyda'r nod o leihau nifer y plant sy'n ymuno â'r system ofal yng Nghymru. Cyfanswm y cyllid a ddyrannwyd i'r ymrwymiad hwn ar draws pedair blynedd 2022-23-2025-26 yw £1,606,400.

Rydym wedi ymrwymo o hyd i eirioli gan rieni ac i barhau â'r cynnydd da y mae darparwyr eiriolaeth wedi'i wneud hyd yma wrth ddatblygu fframwaith canlyniadau, sefydlu llwybrau atgyfeirio a darpariaeth ar draws pob rhan o Gymru. Mae rhieni wedi cael cymorth gydag amrywiaeth o faterion gan gynnwys iechyd meddwl, cymorth gydag achosion gofal, cynadleddau amddiffyn plant, tai ac iechyd corfforol. Mae hyn wedi galluogi gwell dealltwriaeth o brosesau ac ymwybyddiaeth o hawliau rhieni. Mae rhieni'n teimlo eu bod wedi'u harfogi'n dda i hunaneirioli mewn cyfarfodydd yn y dyfodol, ac mae teimlad bod lleisiau rhieni'n cael eu clywed a'u bod yn cael eu cymryd o ddifri ac mae gwell dealltwriaeth o sut mae penderfyniadau'n cael eu gwneud a phwy sy'n eu gwneud. Byddwn hefyd yn sefydlu Fforwm Cenedlaethol ar gyfer Eirioli gan Rieni er mwyn dod â darparwyr a rhanddeiliaid at ei gilydd i drafod ymarferion cyson a rhannu'r hyn a ddysgwyd.

4.2 Gwasanaethau Preswyl Rhanbarthol

Ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu} Ariannu gwasanaethau preswyl rhanbarthol ar gyfer plant ag anghenion cymhleth-

Dyraniadau a naratif ategol yn nodi'r allbynnau a'r canlyniadau a ddymunir ar gyfer 2025-26.

Ymateb:

Mae plant sydd â phrofiad o fod mewn gofal yn aml wedi mynd drwy brofiadau niweidiol yn ystod plentyndod, ac mae gan lawer drawma heb ei ddatrys sy'n ailymddangos mewn ymddygiadau sy'n gwaethygu ac anawsterau mewn perthnasoedd personol. O ganlyniad, efallai y bydd lleoliadau nifer o blant sydd â phrofiad o fod mewn gofal yn methu fwy nag unwaith oherwydd nad yw eu hanghenion wedi cael eu diwallu. Os na roddir sylw i'r anghenion hyn, mae'n bosibl mai pendraw hyn fydd cartref diogel neu leoliad arbenigol sy'n bell o'r bobl y maent yn eu hadnabod ac yn aml y tu allan i Gymru. Mae ymyrraeth gynnar yn hanfodol er mwyn torri'r cylch hwn gyda dull therapiwtig sydd wedi cael ei lywio gan drawma ac sy'n sicrhau canlyniadau gwell i'r plentyn.

Mae Llywodraeth Cymru'n parhau i fuddsoddi'n helaeth yn y gwaith o ddatblygu llety preswyl therapiwtig a gwasanaethau arbenigol i blant a phobl ifanc ag anghenion cymhleth drwy'r Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol. Mae Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol yn cael mynediad at ffrydiau cyllid cyfalaf perthnasol fel y Gronfa Tai â Gofal (HCF) neu'r Gronfa Integreiddio ac Ailgydbwysu Cyfalaf (IRCF), a chyllid refeniw gan y Gronfa Integreiddio Ranbarthol neu'r Gronfa Dileu Elw o Ofalu am Blant.

Mae Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol yn datblygu modelau gofal sy'n seiliedig ar lety i ddiwallu anghenion y boblogaeth hon. Fel arfer, gellir disgrifio'r math hwn o lety fel a ganlyn:

- Darpariaeth arbenigol camu i fyny neu gamu i lawr, sy'n darparu cymorth therapiwtig a chymorth sy'n seiliedig ar drawma, ac sy'n aml yn bwrpasol i anghenion y plentyn.
- Y nod yw helpu i reoleiddio ymddygiad ac atal achosion rhag gwaethygu a hwyluso'r broses o symud i lawr o ddarpariaeth cartref diogel neu ddarpariaeth iechyd meddwl haen pedwar i gleifion mewnol.
- Ei nod yw llenwi bylchau yn y ddarpariaeth leol i atal plant rhag cael eu lleoli y tu allan i'r sir neu'r tu allan i Gymru neu i ddod â nhw'n ôl yn nes at adref.

Hyd yma yn 2024-25, mae pum gwasanaeth preswyl newydd ar gyfer plant ag anghenion cymhleth wedi agor gan ddarparu 18 o welyau newydd, ac mae'r gwaith o ddatblygu 25 o gartrefi eraill ar gyfer plant ag anghenion cymhleth ac

mae disgwyl iddynt gael eu cwblhau erbyn mis Mawrth 2025, gan ddarparu 88 o welyau ychwanegol.

Mae gennym gyllideb ddangosol o £605m ar gyfer y Gronfa Tai â Gofal yn 2025-26. Plant ag anghenion cymhleth yw un o nifer o grwpiau blaenoriaeth a wasanaethir gan y Gronfa. Byddwn yn parhau i gefnogi'r grŵp hwn o ddefnyddwyr drwy'r Gronfa yn 2025-26. Fodd bynnag, dylid nodi mai Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol sy'n gyfrifol yn y pen draw am bennu blaenoriaethau yn eu rhanbarthau.

O drafodaethau gyda'n partneriaid rhanbarthol, mae prosiectau'r Gronfa Tai â Gofal ar y gweill ar gyfer plant ag anghenion cymhleth yn 2025-26 a thu hwnt, a byddwn yn asesu'r ceisiadau hyn ar ôl iddynt gael eu cwblhau a'u cyflwyno. Byddwn hefyd yn parhau i gysylltu â thîm y Gronfa Integreiddio ac Ailgydbwyso Cyfalaf i sicrhau y manteisir i'r eithaf ar y ddwy ffrwd ariannu er mwyn cyflawni ar gyfer y grŵp blaenoriaeth hwn.

Mae gan y Gronfa gyllideb flynyddol o £70m y flwyddyn tan 2026-27. Mae gan y gronfa dair blaenoriaeth ariannu, ac un ohonynt yw cefnogi prosiectau a fydd yn dileu elw o ofalu am blant sy'n derbyn gofal a bydd yn cefnogi twf darpariaeth gofal preswyl nid-er-elw i blant. Fel rhan o'u Cynlluniau Cyfalaf Strategol, gofynnir i Fyrddau Partneriaeth Rhanbarthol nodi prosiectau sy'n cefnogi'r agenda dileu elw, a fydd yn sail i'r gofyniad cyllido ar gyfer 2025-27. Wedyn, gellir ystyried hyn ochr yn ochr â'r blaenoriaethau eraill y mae'r gronfa'n eu cefnogi.

Mae Gwasanaethau Plant Awdurdodau Lleol yn dweud wrthym ei bod yn ymddangos bod anghenion cymhleth yn codi'n amlach nag erioed o'r blaen gyda phlant sydd â phrofiad o fod mewn gofal. Oherwydd prinder, bydd y plant hyn yn aml yn derbyn gofal y tu allan i'r ardal neu y tu allan i Gymru mewn darpariaeth breifat gostus. Felly, mae Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol yn rhoi blaenoriaeth i ddatblygu llety i blant ag anghenion cymhleth, ac yn ymarferol, mae hyn hefyd yn cefnogi'r agenda dileu elw ac yn sicrhau bod plant yn cael gofal yn nes at adref.

4.3 Dileu Elw Preifat

Ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu} Dileu elw preifat o ofalu am blant sy'n derbyn gofal-

Dadansoddiad o'r ymrwymiad o £68m yn ystod 2022-23, 2023-24 a 2024-25)

- Dyraniadau a gwariant fesul blwyddyn

• Allbynnau / lleoliadau newydd fesul awdurdod lleol ar ddiwedd y cyfnod o dair blynedd

Ymateb:

Dadansoddiad Blynyddol o'r ymrwymiad o £68m			
	2022-23	2023-24	2024-25
Dileu Elw	£10m	£16m	£20m
Diwygio Radical	£3m	£10m	£9m
Cyfanswm	£13m	£26m	£29m

Fel y nodwyd yn y papur tystiolaeth a gyflwynwyd ar gyfer ymarferiad y llynedd yn 2022-23 gofynnwyd i awdurdodau lleol gyflwyno ceisiadau tair blynedd am gyllid (2022-23 a 2024-25) i'w helpu i gyflawni'r ymrwymiad i ddileu elw a'u helpu i leihau nifer y plant mewn gofal a chefnogi plant sy'n derbyn gofal, a'u teuluoedd. Rhannwyd y cyllid ar draws dau grant ar gyfer hyn – y grant dileu elw a'r grant diwygio radical.

Cafodd ceisiadau eu hasesu gan swyddogion a'u defnyddio i bennu dyraniad y £68m dros y tair blynedd i awdurdodau lleol yng Nghymru. Roedd y ceisiadau'n canolbwyntio'n glir ar adeiladu darpariaeth gofal preswyl a maeth mewnol neu nid-er-elw, ar symud plant allan o ofal preswyl yn ôl i leoliad teulu, ar ddarparu gwasanaethau lleol wedi'u dylunio, gan gynnwys darpariaeth arbenigol i blant ag anghenion mwy cymhleth ac, yn anad dim, ar wella canlyniadau i blant. Dyma rai enghreifftiau o'r mathau hyn o gynigion a gafwyd:

- Gwell cymorth i ofalwyr maeth, gan gynnwys datblygu gwasanaethau cefnogi arbenigol.
- Gwella'r ystod o ddewisiadau gofal maeth i blant.
- Mwy o recriwtio ac asesu gofalwyr maeth awdurdodau lleol.
- Lleoliadau maeth Camu i Lawr.
- Adeiladu darpariaeth a gwytnwch gofal preswyl mewnol, gan gynnwys uwchsgilio staff ac ymarferwyr awdurdodau lleol.
- Datblygu gwasanaethau seibiant byr mewnol.
- Trosi Lleoliadau gyda Rhieni yn Orchmynion Gwarcheidiaeth Arbennig.
- Datblygu/Ehangu Timau Cymorth mewn Argyfwng.

- Diddymu Gorchmynion Gofal.

Yn 2022-23 a 2023-24, cafodd y cyllid a ddyrannwyd ei wario'n llawn ar y gweithgareddau hyn i gefnogi ymrwymiad Llywodraeth Cymru i ddileu elw. Yn ddiweddar, mae swyddogion wedi cwblhau cyfarfodydd monitro gyda phob un o'r 22 awdurdod lleol i wirio'r cynnydd presennol, a rhagwelir y bydd cyllid yn cael ei ddefnyddio'n llawn unwaith eto yn 2024-25.

O ran allbynnau, defnyddiwyd cyllid ar gyfer amrywiaeth o ddibenion unigol o ystyried cynlluniau awdurdodau lleol unigol mewn perthynas â dileu elw. Fodd bynnag, mae'r rhan fwyaf wedi defnyddio cyllid er mwyn cefnogi eu darpariaeth gofal maeth a gofal preswyl yn eu hardaloedd. Yn benodol, mae'r cyllid wedi cefnogi costau staffio sy'n gysylltiedig â datblygu darpariaeth breswyl fewnol newydd i awdurdodau lleol, ac i gefnogi'r gwaith o ddatblygu eu gwasanaethau maethu gyda mentrau fel ehangu cymorth lles a chwrsela gofal maeth ac ehangu gwaith ymgysylltu i dargedu darpar ofalwyr maeth.

Bydd y cyllid hwn yn cael ei gynnal ar gyfer 2025-26.

4.4 Cefnogaeth ar gyfer Anghenion Cymhleth

Ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu} Cymorth arbenigol i blant ag anghenion cymhleth a allai fod ar gyrion y system ofal-

Dyraniadau a naratif ategol yn nodi'r allbynnau a'r canlyniadau a ddymunir ar gyfer 2025-26.

Ymateb:

Mewn ymateb i adborth gan bobl ifanc sydd â phrofiad o fod mewn gofal am yr angen am well cymorth iechyd meddwl a lles, mae swyddogion ar hyn o bryd yn gweithio ar fanyleb gwasanaeth drafft ar gyfer darparu cymorth therapiwtig i blant sydd â phrofiad o fod mewn gofal. Gwnaed gwaith ymgysylltu gyda'r sector, teuluoedd a gwahanol feysydd polisi i lywio'r fanyleb a bydd rhagor o waith ymgysylltu'n cael ei wneud â phlant a phobl ifanc. Nod manyleb y gwasanaeth fydd sicrhau darpariaeth gyfartal ac o ansawdd da ar gyfer cymorth therapiwtig i blant sydd â phrofiad o fod mewn gofal ledled Cymru. Bydd y gwaith hwn yn cael ei ddatblygu ddechrau 2025.

Gan ddefnyddio'r Gronfa Integreiddio Rhanbarthol, mae Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol yn gweithio i'r model gofal 'Cefnogi teuluoedd i aros gyda'i gilydd yn ddiogel, a rhoi cymorth therapiwtig i blant sydd â phrofiad o fod mewn gofal'. I gefnogi'r gwaith hwn, rydym wedi sefydlu Cymuned Ymarfer sy'n canolbwyntio ar y cyd ar ddatblygu gweithrediad pellach NYTH/NEST, ynghyd â'r model gofal

sy'n cefnogi teuluoedd i aros gyda'i gilydd yn ddiogel. Mae'r Gymuned Ymarfer yn hwyluso'r broses o rannu arferion gorau ac yn annog dysgu ar y cyd ar draws rhanbarthau Cymru.

Cyfanswm y dyraniad rhagamcanol ar gyfer 2024-25 erbyn diwedd y flwyddyn yw £21.3m, ac rydym yn rhagweld y bydd yn debyg ar gyfer 2025-26. Rhennir y dyraniad fel a ganlyn:

Caerdydd a'r Fro - £2.7m

- Cymorth iawn, yr amser iawn, y person iawn
- Plant a phobl ifanc ag anghenion cymhleth – cymuned

Cwm Taf Morgannwg - £100,000

- Model Newid Systemig
- Cefnogi Newid ac Ymarfer Systematig

Gwent - £3.1m

- Iechyd a Datblygiad Emosiynol Plant
- Ymyrraeth Gynnar a Chadernid i Blant

Gogledd Cymru - £10.4m

- Ymyrraeth gynnar
- Gwasanaethau dychwelyd ac atal
- Meithrin gwytnwch teuluoedd i atal problemau rhag dwysáu
- Cymorth preswyl dwys i blant ag anghenion cymhleth
- Cymorth arbenigol i blant ag anghenion cymhleth / arbenigol
- Timau cymorth dwys i blant ag anghenion cymhleth

Powys – £754k

- Ar gyrion gofal
- Powys Ynghyd

Gorllewin Morgannwg - £2.7m

- Rhaglenni Plant a Phobl Ifanc

Gorllewin Cymru - £1.4m

- Tyfu'ch Bwyd eich Hunan

- Ar gyrion gofal
- Anghenion cymhleth.
- Y Blynyddoedd Cynnar
- Iechyd emosiynol a llesiant Plant a Phobl Ifanc.

4.5 Y Gronfa Gofal Plant

Ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu}Ariannu gofal plant i fwy o deuluoedd lle mae rhieni mewn addysg a hyfforddiant neu ar gyrion gwaith–

Dyraniadau a naratif ategol yn nodi'r allbynnau a'r canlyniadau a ddymunir ar gyfer 2025-26.

Ymateb:

Ym mis Ebrill 2022, ehangwyd cymhwysedd ar gyfer y Cynnig Gofal Plant i Gymru i gynnwys rhieni mewn addysg a hyfforddiant. Mae ehangu'r Cynnig yn caniatáu i rieni gael mynediad at y rhaglen os ydynt

- Wedi cofrestru ar gwrs Addysg Uwch (AU) israddedig neu ôl-raddedig sy'n para o leiaf 10 wythnos. Mae hyn yn cynnwys cyrsiau a ddarperir drwy drefniant dysgu o bell.
- Wedi cofrestru ar gwrs sy'n para o leiaf 10 wythnos ac sy'n cael ei gyflwyno mewn sefydliad Addysg Bellach.

Nid oes unrhyw gynlluniau ar hyn o bryd i ehangu cymhwysedd. Byddwn yn canolbwyntio yn 2025-26 ar godi ymwybyddiaeth o gymhwysedd a symleiddio systemau.

4.6 Ehangu'r Ddarpariaeth Blynyddoedd Cynnar

Ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu}Mynd ati'n raddol i ehangu'r ddarpariaeth ar gyfer y blynyddoedd cynnar er mwyn cynnwys pob plentyn dwyflwydd oed[gan roi pwyslais penodol ar gryfha u'r ddarpariaeth Gymraeg–

Dyraniadau a naratif ategol yn nodi'r allbynnau a'r canlyniadau a ddymunir ar gyfer 2025-26.

Gofal Plant Dechrau'n Deg: Amcangyfrif o'r plant 2 flwydd oed sydd ar hyn o bryd yn cael y cynnig 15 awr fesul awdurdod lleol.

Gofal Plant Dechrau'n Deg: amserlen ar gyfer cyflwyno'r cynllun hyd 2026 ar gyfer pob awdurdod lleol, o'r llinell sylfaen bresennol.

Ymateb:

Mae gofal plant Dechrau'n Deg yn cynnig 12.5 awr o ddarpariaeth gofal plant o ansawdd uchel i blant dwy flwydd oed.

Mae'r tabl isod yn nodi nifer y plant a gyrhaeddwyd ar bob cam o'r broses o ehangu Dechrau'n Deg.

Cam Rhaglen Ehangu a Dechrau'n Deg	Cynnig lleoedd gofal plant	Niferoedd Gofal Plant Cronnus
Rhaglen Dechrau'n Deg graidd (Mae hyn bellach yn cynnwys cam 1 yr ehangiad)	9137 (Nodyn 1)	9137
Cam 2 yr Ehangiad	5522 (Nodyn 2)	14659

Nodiadau: Sylwch mai amcangyfrifon yw'r ffigurau hyn – mae dadansoddwyr wedi defnyddio'r amcangyfrifon poblogaeth canol blwyddyn diweddaraf sydd ar gael (ar gyfer 2023) – dyma'r amcangyfrif agosaf y gellir ei gyfrifo.

- **Nodyn 1** – Ffynhonnell: Ystadegau swyddogol Dechrau'n Deg. Ewch i: <https://statscymru.llyw.cymru/v/QTad>
- **Nodyn 2** - Mae Cam 2 yn dal i gael ei gyflwyno felly mae dadansoddwyr wedi defnyddio'r ffigur targed o ran y lleoedd a ariennir sydd ar gael ar gyfer Cam 2 yr ehangid (5,522).
- Mae union nifer y lleoedd gofal plant Dechrau'n Deg a fydd yn cael eu cynnig ym mhob blwyddyn yn debygol o fod yn uwch. Yn ystod y flwyddyn gyntaf ers ei gyflwyno (2023-24), y targed oedd 4,919 ond nifer y lleoedd gofal plant a gynigiwyd oedd 6,885. Ewch i: <https://www.llyw.cymru/dechraun-deg-ebrill-2023-i-fawrth-2024>

Mae'r tablau isod yn dadansoddi'r wybodaeth hon fesul ALL.

Ynys Môn	176
Gwynedd	297
Conwy	258

Sir Ddinbych	209
Sir y Fflint	286
Wrecsam	361
Powys	222
Ceredigion	142
Sir Benfro	298
Sir Gaerfyrddin	509
Abertawe	843
Castell-nedd Port Talbot	577
Pen-y-bont ar Ogwr	377
Bro Morgannwg	326
Caerdydd	1060
Rhondda Cynon Taf	736
Merthyr Tudful	340
Caerffili	598
Blaenau Gwent	359
Torfaen	322
Sir Fynwy	68
Casnewydd	773
Cymru	9,137

Nifer targed y lleoedd gofal plant ar gyfer lleoliadau gofal plant ar gyfer cyfnod 2 y cynnig Dechrau'n Deg 2024-25

Ynys Môn	109
Blaenau Gwent	163
Pen-y-bont ar Ogwr	241
Caerffili	379

Caerdydd	747
Sir Gaerfyrddin	279
Ceredigion	80
Conwy	163
Sir Ddinbych	156
Sir y Fflint	214
Gwynedd	161
Merthyr Tudful	184
Sir Fynwy	85
Castell-nedd Port Talbot	282
Casnewydd	413
Sir Benfro	187
Powys	133
Rhondda Cynon Taf	499
Abertawe	443
Torfaen	194
Bro Morgannwg	185
Wrecsam	224
Cymru	5,522

Bydd Cam 3 yr ehangu'n golygu ehangu'r ddarpariaeth gofal plant ymhellach o'r sefyllfa a gyrhaeddwyd ar ddiwedd Cam 2 (diwedd Mawrth 2025) nes bydd darpariaeth ar gael i bob plentyn dwyflwydd oed.

Nid yw'n bosibl darparu amserlen benodol ar gyfer Cam 3 yr ehangu.

Dechreuodd pob Awdurdod Lleol mewn sefyllfa wahanol ac maent yn wynebu heriau gwahanol wrth roi'r rhaglen ehangu ar waith. Rydym yn gweithio'n agos gydag awdurdodau lleol a'r sector gofal plant i sicrhau ein bod yn ehangu'r ddarpariaeth mewn modd cynaliadwy a bod y seilwaith priodol ar waith i gefnogi darpariaeth effeithiol.

Er mwyn cyfrannu at gynnydd pellach yn y maes hwn, fe wnaethom gomisiynu pob awdurdod lleol i baratoi cynlluniau ehangu ar gyfer Cam 3 y drefn gyflwyno –

ar gyfer gweddill ardaloedd eu hawdurdodau lleol. Mae swyddogion yn adolygu'r cynlluniau hyn ar hyn o bryd gan drafod â'r Awdurdodau Lleol. Bydd y cynlluniau hyn ar gyfer y cam nesaf yn eu helpu i fynd ati'n gyflym ac yn effeithiol i ehangu ymhellach pan fydd cyllid ar gael.

4.7 Dechrau'n Deg

Ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu Dechrau'n Deg, y pedwar hawl←

Dyraniadau a naratif ategol yn nodi'r allbynnau a'r canlyniadau a ddymunir ar gyfer 2025-26 (refeniw a chyfalaf).

Ymateb:

Mae Dechrau'n Deg wedi cael ei ariannu drwy'r Grant Plant a Chymunedau sy'n ceisio mynd i'r afael ag anghenion cymorth y plant a'r oedolion mwyaf agored i niwed yn ein cymdeithas drwy amrywiaeth o ddulliau ymyrryd yn gynnar, atal, a chefnogi. Nod y rhaglenni yn y grant hwn yw lliniaru neu ddileu anfanteision pobl agored i niwed i'w galluogi i gael yr un cyfleoedd mewn bywyd ag eraill, a chyfrannu drwy hynny at Gymru sy'n fwy cyfartal. Dyraniad y Grant Plant a Chymunedau ar gyfer 2025-26 yw £19.583M sy'n ariannu wyth rhaglen gysylltiedig sy'n cael eu cyflwyno gan awdurdodau lleol. Yn y tabl yn 1.1 uchod dangosir y swm ychwanegol o £20m yn BEL 0310, mae hyn yn cynnwys elfen o gyllid sy'n ymwneud â chynnydd mewn cyllid ar gyfer addysg feithrin a Dechrau'n Deg. Bydd hyn yn cael ei ddyrannu i linellau perthnasol y BEL maes o law.

Rydym yn parhau i fuddsoddi'n Dechrau'n Deg, sy'n cynnwys pedair elfen graidd: gofal plant o ansawdd wedi'i ariannu'n llawn, cymorth magu plant, cymorth dwys i ymwelwyr ieuchyd, a chefnogaeth ar gyfer lleferydd, iaith a chyfathrebu (SLC). Fe wnaethom ragori ar ein targed cyflawni yn 2023-24, gan sicrhau bod y rhaglen yn rhoi cymorth i dros 41,000 o blant a theuluoedd.

Rydym newydd ddechrau ar werthusiad tair blynedd o'r Rhaglen Dechrau'n Deg, sy'n cynnwys gwerthusiad effaith ar Dechrau'n Deg. Rydym hefyd yn parhau i weithio gydag Awdurdodau Lleol a Byrddau Iechyd i gyflwyno data Dechrau'n Deg ar lefel unigol i'r gronfa ddata Cyswllt Diogel Gwybodaeth Ddiennw (SAIL) ac rydym yn bwriadu defnyddio'r data hwn ar gyfer y dadansoddiad effaith. Rydym yn bwriadu dangos canlyniadau tymor hir y rhaglen Dechrau'n Deg i helpu'r rheini yn ardaloedd mwyaf difreintiedig Cymru.

Rhaglen Gyfalaf Gofal Plant a'r Blynyddoedd Cynnar

Rhoddwyd y Rhaglen Cyfalaf Gofal Plant a'r Blynyddoedd Cynnar gwerth £70m ar waith ym mis Hydref 2022 a bydd yn para tan Wanwyn 2025 (gan gynnwys y tair blynedd ariannol 2022-23, 2023-24 a 2024-25). Pwrpas y cyllid cyfalaf hwn yw cefnogi meini prawf cyllido Llywodraeth Cymru ar gyfer y tymor hwn a chynnal a gwella seilwaith gofal plant newydd a phresennol (gan gynnwys Dechrau'n Deg).

Mae dwy elfen i'r rhaglen: Grantiau bach a gwaith adeiladau mawr ag arian cyfalaf. Mae'r Cyllid Grantiau Bach yn cael ei ddyrannu i awdurdodau lleol er mwyn i bob darparwr gofal plant a chwarae cofrestredig (gan gynnwys lleoliadau Dechrau'n Deg) allu cyflwyno ceisiadau ar gyfer mân brosiectau cyfalaf. Mae'r cyllid Cyfalaf Mawr yn agored i awdurdodau lleol er wyn gwella, ehangu a chryfhau seilwaith gofal plant (gan gynnwys lleoliadau Dechrau'n Deg) gan ystyried eu hasesiad digonolrwydd gofal plant.

Nod y rhan fwyaf o'r ceisiadau am gyllid cyfalaf mawr a wnaed gan awdurdodau lleol yn ystod y rhaglen bresennol yw cefnogi darpariaethau Dechrau'n Deg.

Bydd gan y Rhaglen Gyfalaf Gofal Plant a'r Blynyddoedd Cynnar ddyraniad cyllideb o £25m ar gyfer blwyddyn ariannu 2025-26. Bydd y Rhaglen yn parhau i gefnogi'r seilwaith Dechrau'n Deg presennol gan roi pwyslais penodol ar ehangu Cam 3.

5. Gofal Cymdeithasol i Blant

- **Gweithlu Gofal Cymdeithasol i Blant:** Unrhyw ddyraniadau sy'n gysylltiedig â chymorth ychwanegol i awdurdodau lleol i fynd i'r afael ag ansefydlogrwydd y gweithlu ym maes gofal cymdeithasol plant, fel cyfraddau swyddi gwag a defnyddio staff asiantaeth.
- **Cynllun Grantiau Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy:** Cyfanswm y Cynllun a dadansoddiad o'r holl grantiau sy'n berthnasol i blant a phobl ifanc.
- **Cronfa Newid Plant sydd â Phrofiad o fod mewn Gofal:** Cyfanswm y Gronfa a dadansoddiad o'r holl ddyraniadau.

Ymateb:

5.1 Gweithlu Gofal Cymdeithasol Plant

Fel llywodraeth, rydym yn dal i weithio i greu sylfaen gadarn i adeiladu ein gweithlu gofal cymdeithasol arni. Nod ein cyllid sylweddol o tua £28m drwy Gofal Cymdeithasol Cymru yw arwain a chefnogi gwelliannau mewn gofal cymdeithasol drwy recriwtio a chadw gweithlu proffesiynol o ansawdd uchel. Mae'r meysydd gwaith gyda chyllid wedi'i ddyrannu sy'n ymwneud â gofal cymdeithasol i blant yn cynnwys:

Buddsoddiad o £10m dros dair blynedd yn y bwrsari i weithwyr cymdeithasol i sicrhau bod y radd mewn gwaith cymdeithasol yn gyraeddadwy yn ariannol, ac yn yrfa ddeniadol.

Rhaglen Datblygu'r Gweithlu Gofal Cymdeithasol Cymru. Mae'r grant hwn ar gael i gefnogi awdurdodau lleol ac mae'n cynnig cyfleoedd i ariannu rhaglenni ardderchog fel y 'cynllun datblygu eich hun' sy'n cefnogi cyflogaeth am dâl a

hyfforddiant gwaith cymdeithasol wedi'i ariannu. Bu cynnydd blynyddol yn y nifer sy'n manteisio ar y cynllun hwn.

I gydnabod y rôl bwysig y mae awdurdodau lleol yn ei chwarae o ran darparu gwasanaethau cymdeithasol craidd, mae Llywodraeth Cymru wedi darparu cyllid rheolaidd i'r sector ar ffurf grant Gweithlu a Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy. Mae'r meini prawf ar gyfer defnyddio'r grant wedi'u gosod yn fras. Mae awdurdodau lleol wedi gallu defnyddio'r cyllid i gefnogi codiadau cyflog, ond hefyd ar gyfer ymyriadau eraill sydd â'r nod o gefnogi darpariaeth gwasanaethau gofal cymdeithasol cynaliadwy i sicrhau eu bod mewn sefyllfa well i ateb galw cynyddol neu annisgwyl. Y dyraniad i awdurdodau lleol ar gyfer 2025-26 yw £45m.

Daw'r rhaglenni gwaith cadarnhaol hyn gyda'r realaeth y bydd yn cymryd amser i deimlo'r effaith yn y gweithlu, ond mae hyn yn addawol ar gyfer dyfodol gofal cymdeithasol plant.

5.1 Cynllun Grantiau Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy

Cyfanswm gwerth y cyllid drwy'r Cynllun Grantiau Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy yn 2025-26 yw £9,301,738, ac mae £2,912,429 ohono'n ymwneud â grantiau sy'n berthnasol i blant a phobl ifanc

Dyma ddadansoddiad o'r grantiau hyn:

Enw'r Sefydliad	Teitl y Prosiect – a nod y prosiect	Dyfarniad dangosol 2025-26
Gweithredu dros Blant	Skills PLUS (Skills+): Gwasanaeth ar gyfer pobl ifanc 14-24 oed sydd â phrofiad o fod mewn gofal yw Skills+. Bydd y prosiect yn darparu Llwybrau pwrpasol sy'n helpu pobl ifanc â phrofiad o fod mewn gofal i bontio i fod yn oedolyn, drwy amrywiaeth o ymyriadau cysylltiedig sydd wedi'u cynllunio'n benodol i leihau eu gwendidau a rhoi'r gwytnwch a'r sgiliau/adnoddau iddynt i'w helpu i ymdopi'n gadarnhaol â heriau byw'n annibynnol.	£599,747
Cymorth i Fenywod Cyfannol	Ar Trac: Bydd Ar Trac yn cefnogi plant a phobl ifanc sydd wedi profi cam-drin domestig neu wedi bod yn dyst i hynny, ac sy'n dangos anawsterau o ran eu perthynas â'u teulu a'u cyfoedion. Drwy	£619,762

	<p>fynd i'r afael â'r anawsterau hyn ac adeiladu ar gryfderau yn ystod plentyndod, nod Ar Trac yw lleihau effaith profiadau niweidiol yn ystod plentyndod sy'n gysylltiedig â cham-drin domestig a gwella llesiant corfforol a meddyliol yn nes ymlaen mewn bywyd.</p> <p>Mae'r prosiect yn cael ei ddarparu gan asiantaethau cam-drin domestig lleol sydd â chyfoeth o brofiad a dealltwriaeth o'u cymunedau lleol, ac a fydd yn gallu addasu'r prosiect yn lleol i fodloni anghenion plant a phobl ifanc yn well.</p>	
Tîm Cymorth Ieuenctid Ethnig Cymru	<p>Cefnogi Plant a Phobl Ifanc Du ac Ethnig Leiafrifol yng Nghymru: Nod y gwasanaeth yw gwella canlyniadau llesiant Plant a Phobl Ifanc Du ac Ethnig Leiafrifol sydd ag anghenion gofal cymdeithasol drwy wasanaeth cymorth sy'n ystyriol o hil, ffydd a diwylliant, sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn ac sy'n seiliedig ar hawliau, gan adeiladu ar waith Tîm Cymorth Ieuenctid Ethnig Cymru gyda Phlant a Phobl Ifanc Du ac Ethnig Leiafrifol yn Abertawe.</p> <p>Mae'r gwasanaethau'n wasanaeth atgyfeirio i Blant a Phobl Ifanc Du a Lleihafrioedd Ethnig o ddim i 25 oed sydd ag anghenion cymorth 'ychwanegol' neu 'luosog', gan weithio'n uniongyrchol gyda nhw drwy ymyrraeth gynnar ac atal i gyflawni canlyniadau llesiant penodol: sicrhau hawliau, gwella iechyd corfforol a meddyliol, cefnogi'r broses o bontio i fod yn oedolyn annibynnol, a diogelu rhag camdriniaeth ac esgeulustod.</p>	£138,552
Sefydliad Lucy Faithfull	<p>Cadw Plant yn Ddiogel rhag Cam-drin Rhywiol – addysg, hyfforddiant ac adnoddau cyhoeddus i wella gallu rhieni, gofalwyr a'r rheini sy'n gweithio gyda phlant a theuluoedd i atal niwed rhywiol, a chymryd camau priodol os oes ganddynt bryder</p>	£94,612
Sefydliad Lucy Faithfull	<p>Ymyrraeth gynnar i deuluoedd agored i niwed neu sydd mewn perygl: prosiect atal a gweithredu'n gynnar ar gyfer camfanteisio'n rhywiol ar blant a cham-drin plant yn rhywiol: Cadw plant yn ddiogel rhag cam-drin rhywiol – addysg, hyfforddiant ac adnoddau cyhoeddus i wella gallu rhieni, gofalwyr a'r rheini sy'n gweithio gyda phlant a theuluoedd i atal niwed rhywiol, a chymryd camau priodol os oes ganddynt bryder</p>	£97,153

<p>Gwasanaeth Eiriolaeth Ieuenctid Cenedlaethol</p>	<p>Rhaglen Eiriolaeth Rhieni: Cefnogi cynlluniau Llywodraeth Cymru ar gyfer darparu cymorth ymyriadau teuluol gyda'r nod o leihau nifer y plant sy'n ymuno â'r system ofal yng Nghymru. Prif nod y prosiect yw ymyrraeth ataliol a sicrhau bod hawliau'r plentyn yn cael eu cynnal yn llawn.</p>	<p>£297,399</p>
<p>Gwasanaeth Eiriolaeth Ieuenctid Cenedlaethol</p>	<p>Project Unity: Torri'r cylch o blant mamau sydd â phrofiad o fod mewn gofal yn cael eu rhoi mewn gofal, ac atal plant rhag bod yn destun prosesau diogelu plant. Drwy ddarparu cymorth cofleidiol dwys a meithrin rhwydweithiau cymorth gan gymheiriaid.</p>	<p>£343,707</p>
<p>Platfform (yn flaenorol - Gofal)</p>	<p>Prosiect Pobl Ifanc 13-16 oed: Bydd Prosiect Pobl Ifanc Platfform, mewn cydweithrediad â Vibe Youth a Barod, yn darparu lle diogel i bobl ifanc 13-16 oed gael saib, anadlu a chysylltu. Drwy ddarparu rhaglen llesiant 12 wythnos, cymorth gan gymheiriaid a chymorth un-i-un, bydd cyfle i bobl ifanc ystyried beth mae iechyd meddwl a llesiant yn ei olygu iddyn nhw. Bydd cyfle i bobl ifanc gwrdd ag eraill sy'n wynebu heriau tebyg ac i rannu straeon am adfer a strategaethau dydd i ddydd ar gyfer llesiant. Bydd y prosiect yn rhoi cyfle i bobl ifanc hyfforddi i fod yn fentoriaid cymheiriaid ac yn rhoi llwyfan i bobl ifanc ddylanwadu ar gyfeiriad y prosiect.</p>	<p>£362,397</p>
<p>Y Rhwydwaith Maethu</p>	<p>Cymunedau Maethu: Mae Cymunedau Maethu yn ddull system gyfan o gefnogi plant sy'n derbyn gofal a'u teuluoedd maeth ar hyd a lled Cymru. Wrth ei wraidd mae model arloesol, cydgynhyrchu, sy'n hwyluso dull rhannu pŵer o ddylunio, darparu a gwerthuso rhaglenni. Bydd y prosiect yn grymuso'r gymuned faethu i wella canlyniadau llesiant i blant a phobl ifanc sy'n derbyn gofal o fewn y fframwaith llesiant cenedlaethol</p>	<p>£279,429</p>
<p>Whizz-Kidz</p>	<p>Moving On: Gwella bodlonrwydd a hapusrwydd bywyd pobl ifanc sy'n defnyddio cadair olwyn yng Nghymru drwy raglenni sgiliau chwaraeon a seiliedig ar symudiadau mewn lleoliadau iechyd ac addysg.</p>	<p>£79,671</p>

5.3 Cronfa Newid Plant sydd â Phrofiad o fod Mewn Gofal

	2022-23	2023-24	2024-25	2025-26	Cyfanswm
Cyflwyno Eiriolaeth Rhieni	£88,400	£506,000	£506,000	£506,000	£1,606,400
Cynigion am Wasanaeth Mabwysiadu Cenedlaethol	£340,042	£638,639	£669,492		£1,648,173
Cyllid Ychwanegol i Maethu Cymru	£181,048	£1,890,829	£2,074,999	£199,756	£4,346,632
Prosiect Camu i Fyny a Chamu i Lawr y Rhwydwaith Maethu		£263,300	£301,300	£314,800	£879,400
Prosiect Maethu Lles	£225,129	£284,170	£269,062	£272,753	£1,051,114
Cyfanswm Cost	£834,619	£3,682,938	£3,920,853	£1,293,309	£9,731,719

---

6. Iechyd Plant

Dyraniadau yng Nghyllideb Ddrafft 2025-25 a'r sefyllfa ddiweddaraf o ran cyllid ar gyfer y canlynol:

- Mynd i'r afael ag amseroedd aros pediatrig y GIG
- Iechyd y cyhoedd fel y mae'n berthnasol i blant a phobl ifanc, gan gynnwys brechu.
- Strategaeth gordewdra
- Gwasanaethau iechyd meddwl, gan gynnwys gwasanaethau iechyd meddwl i blant a phobl ifanc, a gwasanaethau i gefnogi iechyd meddwl amenedigol a pherthnasoedd rhwng rhieni a phlant
- Gwasanaethau anhwylderau bwyta
- Atal hunanladdiad fel y mae'n berthnasol i blant a phobl ifanc
- Camddefnyddio sylweddau, gan gynnwys fepio ymysg plant a phobl ifanc
- Gwasanaethau niwroddatblygiadol
- Unrhyw newidiadau yng nghyllid Llywodraeth Cymru sy'n deillio o'r trefniadau newydd ar gyfer iechyd meddwl yn Uned Ddiogel Hillside. *Yn ddiweddar [fe wnaethoch chi gadarnhau'n ysgrifenedig y bydd Cytundeb Lefel Gwasanaeth, CLG«ar waith rhwng Hillside a Bae Abertawe o 15 Chwefror 2025 ymlaen] a fydd yn galluogi dull mwy cyfannol o ymdrin ag anghenion iechyd meddwl y bobl ifanc sy'n byw yn Hillside—*

Ymateb:

6.1 Mynd i'r afael ag Amseroedd Aros Pediatrig y GIG

Gellir rhoi gwybod am yr holl amseroedd aros Rhwng Atgyfeirio a Thriniaeth, amseroedd aros Diagnostig a therapi yn ôl oedran wedi'u rhannu i grwpiau sero i 16 oed ac 17 oed ac iau, 18 oed ac 18 oed a hŷn.

Mae'r data hwn wedi dangos gwelliant o ran mynediad at wasanaethau gofal pediatrig wedi'u cynllunio.

- **Gostyngodd amseroedd aros Rhwng Atgyfeirio a Thriniaeth bediatrig o dros ddwy flynedd** o 5,043 ddiwedd mis Ebrill 2022, gan ddechrau adfer i 1,154, **gwelliant o 77 y cant** yn fwy na chyfanswm y gostyngiad oedran.
- Bu gostyngiad yn nifer yr arbenigeddau lle mae rhestrau aros o fwy na dwy flynedd o 26 ym mis Ebrill 2022 i 13 ym mis Medi 2024.
- Bu gwelliant ym mhob bwrdd iechyd ac mae hyn yn amrywio o 38 y cant ym Mhrifysgol Betsi Cadwaladr i 98 y cant ym Mae Abertawe.
- **Cleifion allanol pediatrig yn aros dros 52 wythnos** – yn gyffredinol bu gwelliant o 33 y cant ym mis Medi 2024 o'i gymharu â mis Ebrill 2022. Mae gwelliant o 74 y cant o ran y gostyngiad yn nifer y cleifion allanol sy'n aros dros ddwy flynedd.
- **Amseroedd aros o fwy nag 8 wythnos am ddiagnosis pediatrig** - wedi cynyddu'n gyffredinol o 127 arhosiad gyda'r effaith fwyaf yng Nghaerdydd a'r Fro. Ond, fel canran o arosiadau dros wyth wythnos mae wedi gostwng o 37 y cant i 35 y cant.
- **Aros yn fwy na 14 wythnos am therapi pediatrig** – bu gwelliant cyffredinol o 69 ym mis Medi 2024 o'i gymharu â mis Ebrill 2022, dangosodd pum bwrdd iechyd welliant, a dim ond Aneurin Bevan a Hywel Dda gynyddodd eu hamseroedd aros dros 14 wythnos.
- Mae rhwydwaith Pediatrig newydd yn cael ei sefydlu gyda rheolwr rhwydwaith newydd yn y swydd.
- Bydd bwrdd comisiynu ar y cyd newydd yn gallu darparu gwybodaeth fwy penodol am fynediad at lawdriniaethau pediatrig arbenigol yn Lloegr. Dim ond manylion darparwyr yng Nghymru sydd gennym.

Aros am asesiadau niwrowahaniaeth

Ceir tystiolaeth o'r twf esbonyddol yn y galw am asesu niwrowahaniaeth yn yr *Adolygiad o'r Galw, Capasiti a Chynllun Gwasanaethau Niwroddatblygiadol: Adroddiad Llawn*, (Hottom a Jones, 2022).

Er mwyn cyfrannu at y Rhaglen Gwella Gwasanaethau Niwroamrywiaeth, cynhaliodd Gweithrediaeth y GIG adolygiad o'r gwasanaethau

niwroddatblygiadol i blant a ddarparwyd gan Fyrddau Iechyd Lleol yn 2023, a rhannwyd y canfyddiadau ym mis Chwefror 2024

Mae'r *Adolygiad Cymru Gyfan o Wasanaethau Niwroddatblygiadol i Blant a Phobl Ifanc*; (Gweithrediaeth y GIG, 2024) yn nodi tystiolaeth o ymdrechion gan wasanaethau niwroddatblygiadol plant i reoli'r galw. Fodd bynnag, mae cynnydd parhaus mewn atgyfeiriadau wedi arwain at sefyllfa gritigol gan wneud gwasanaethau'n fwy bregus.

Ym mis Medi 2024, roedd 20,770 o blant ar y rhestr aros. Mae'r rhagamcanion dangosol a ddarparwyd gan Weithrediaeth y GIG yn dangos tuedd anghynladwy sy'n peri pryder. Gan ddefnyddio data galw a gweithgarwch hyd at fis Mawrth 2024, mae'r modelau'n awgrymu y rhagwelir y bydd y nifer hwn yn parhau i gynyddu ar yr un raddfa, neu ar gyfradd hyd yn oed uwch oni cheir ymyrraeth bellach.

Er mwyn mynd i'r afael â'r amseroedd aros hiraf ledled Cymru, mae'r Cabinet wedi cytuno i ryddhau hyd at £3m i gefnogi Byrddau Iechyd i gyflawni cynlluniau lleihau rhestrau aros yn ystod gweddill 2024-25. Mae Byrddau Iechyd wedi cyflwyno cynlluniau a byddant yn derbyn cyllid yn dibynnu ar ba mor debygol ydynt o gyflawni'r cynlluniau. Anfonwyd llythyrau dyrannu at y Byrddau Iechyd ym mis Tachwedd 2024.

Y Camau sy'n Cael eu Cymryd:

- Bydd Llywodraeth Cymru a Gweithrediaeth y GIG yn monitro'r ddarpariaeth yn ofalus.
- Mae cyfarfodydd manau cyswllt wythnosol yn cael eu trefnu gyda phob Bwrdd Iechyd i dracio cynnydd, trafod heriau ac ati.
- Bydd gofyn i Fyrddau Iechyd gyflwyno adroddiadau data misol ar weithgarwch gwirioneddol.
- Cysylltwyd â phob Bwrdd Iechyd, rhoddwyd gwybod iddynt am y trefniadau monitro a gofynnwyd iddynt ddarparu cyswllt cyfrifol a enwir.
- Bydd cyllid ond yn cael ei ryddhau i'r Byrddau Iechyd ar ôl cael cadarnhad eu bod wedi'i ddarparu.

Mae risgiau ynghlwm o ran cyflawni, a allai olygu na fydd yr effaith a ragwelir yn cael ei chyflawni'n llawn. Mae'r risgiau'n cynnwys prosesau caffael ar gyfer contractwyr allanol, absenoldebau staff, argaeledd staff medrus ac ati. Rhagwelir hefyd y bydd y galw am atgyfeiriadau'n parhau i gynyddu yn ystod y cyfnod hwn, felly mae'r darlun cyffredinol yn annhebygol o newid yn sylweddol o ran lefel yr

her a nifer y plant sy'n aros. Y teuluoedd hynny sydd wedi bod yn aros hiraf fydd yn teimlo'r effaith gadarnhaol fwyaf.

Dim ond rhan o'r ateb yw hyn ac mae angen atebion tymor hirach i fynd i'r afael â'r ôl-groniad presennol ac ailgynllunio llwybrau.

Mae rhagor o waith yn mynd rhagddo i fynd i'r afael â'r galw parhaus am atgyfeirio ac amseroedd aros h.y. y Digwyddiad Cynllunio Carlam ar 27 a 28 Tachwedd 2024. Disgwylir i Fyrddau Iechyd ymgysylltu â'r gwaith newydd hwn ochr yn ochr â'r trefniadau presennol o dan y Rhaglen Gwella Niwroamrywiaeth.

6.2 Iechyd y Cyhoedd

Brechiadau

Cyfrifoldeb sefydliadau'r GIG yw rheoli'r cyllid a sicrhau ei fod yn cael ei ddefnyddio'n briodol i ddarparu cynnig brechu teg i bawb sy'n gymwys, yn unol â'r egwyddorion a nodir yn y Fframwaith Imiwneiddio Cenedlaethol.

Rhaglen Frechu Cymru (Gweithrediaeth y GIG) sy'n gyfrifol am sicrhau bod yr holl raglenni'n cael eu cynllunio a'u cyflwyno yn unol ag egwyddorion ac uchelgeisiau y cytunwyd arnynt yn genedlaethol. Bydd cynnydd o £2m yn y cyllid ar gyfer rhaglenni brechu ar gyfer 2025-26.

Rhaglen Plant Iach Cymru

Rhaglen Plant Iach Cymru (HCWP) yw un o ymrwymïadau allweddol Llywodraeth Cymru, sy'n gosod y cyfeiriad strategol ar gyfer byrddau iechyd i ddarparu rhaglen ymweliadau iechyd gyffredinol i bob teulu yng Nghymru.

Mae'r Rhaglen yn ymestyn o drosglwyddo gwasanaethau mamolaeth i'r blynyddoedd cyntaf yn yr ysgol, gyda gwasanaethau wedi'u teilwra i ddiwallu anghenion unigol. Mae'n chwarae rhan hollbwysig yn y gwaith o wella canlyniadau iechyd a hybu lles plant yng Nghymru.

Mae Llywodraeth Cymru'n cyhoeddi data bob chwarter ar Raglen Hybu Iechyd Cymru ac mae'n disgwyl i fyrddau iechyd adolygu eu gweithrediadau a'u mecanweithiau darparu i sicrhau gwell darpariaeth ym mhob pwynt cyswllt.

Mae swyddogion yn edrych ar opsiynau i adolygu egwyddorion sylfaenol y rhaglen a'i chyfyngiadau presennol.

Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi model gweithredu unedig newydd i ategu'r fframweithiau nyrsio presennol mewn ysgolion yng Nghymru. Bydd y model gweithredu'n ymestyn darpariaeth iechyd cyhoeddus gyffredinol rhaglen Plant Iach Cymru i bob plentyn oedran ysgol gorfodol, beth bynnag fo'u lleoliad. Bydd gan GIG Cymru ddwy flynedd i roi'r model ar waith yn llawn ledled Cymru.

Dechrau'n Deg a Lleferydd, Iaith a Chyfathrebu

Mae Dechrau'n Deg yn cael ei ariannu drwy'r Grant Plant a Chymunedau. Dyraniad y Grant Plant a Chymunedau ar gyfer 2025-26 yw £179.583M sy'n ariannu wyth rhaglen gysylltiedig sy'n cael eu cyflwyno gan awdurdodau lleol. Mae plant a theuluoedd sy'n byw mewn ardaloedd Dechrau'n Deg yn gymwys i gael lefel uwch o gymorth gan ymwelwyr iechyd. Mae hybu negeseuon allweddol ynghylch iechyd y cyhoedd a ffordd iach o fyw yn rhan allweddol o gymorth iechyd ychwanegol Dechrau'n Deg sy'n cael ei gynnig gan ymwelwyr iechyd a'r gweithlu ehangach.

Mae data darpariaeth Dechrau'n Deg ar gyfer 2023-24 yn dangos bod 41,328 o blant wedi elwa o wasanaethau Dechrau'n Deg, sef tua 35 y cant o'r plant dan bedair oed yng Nghymru ac mae 17 y cant yn uwch na 2022-23.

Yn ogystal â'r gefnogaeth Lleferydd, Iaith a Chyfathrebu ar gyfer plant mewn ardaloedd Dechrau'n Deg, rydym yn mabwysiadu dull strategol o ymdrin â lleferydd, iaith a chyfathrebu drwy'r cynllun cyflawni Siarad gyda Fi. Dyraniad y gyllideb ar gyfer hyn yn 2025-26 yw £1.1m (o BEL 0310).

6.3 Strategaeth Gordewdra

Rydym yn parhau i fuddsoddi yn ein strategaeth Pwysau Iach: Cymru Iach i fynd i'r afael â gorbwysau a gordewdra, gyda £4.042m yn cael ei ddyrannu i gefnogi rhaglenni a gweithgareddau, fel ein tri chynllun peilot Plant a Theuluoedd, a gwaith dull system gyfan ar draws ardaloedd yr holl fyrddau iechyd.

Sefydlwyd cynlluniau peilot Plant a Theuluoedd (gyda'r brand PIPYN) yng Nghaerdydd, Merthyr ac ar Ynys Môn. Mae'r cynlluniau peilot yn cynnwys 'ymyriad nyth' sy'n darparu cymorth un-i-un i deuluoedd â phlant ifanc (rhwyng tair a saith mlwydd oed) sy'n byw gyda gordewdra. Gall teuluoedd hefyd gymryd rhan mewn digwyddiadau lleol rhad ac am ddim, sy'n cael eu cynnal mewn partneriaeth â thîm PIPYN, i fod yn egniol a dysgu am fwyta'n iach. Mae'r rhaglen hefyd yn rhan o ddull systemau ehangach i ddarparu lleoliadau ac amgylcheddau iachach i blant ifanc a'u teuluoedd.

Mae timau dull gweithredu system gyfan ym mhob bwrdd iechyd lleol, dan arweiniad cenedlaethol Iechyd Cyhoeddus Cymru, yn gwreiddio dull gweithredu traws-sector ar lefel ranbarthol i alluogi canlyniadau cynaliadwy tymor hir.

6.4 Gwasanaethau Iechyd Meddwl

Rydym yn parhau i glustnodi cyllid iechyd meddwl ar gyfer y GIG ac yn 2025-26 bydd y cyllid hwn yn fwy na £820m, gan gynnwys cynnydd i ystyried y galw a phwysau chwyddiant, gan gynnal ein buddsoddiad mewn gwasanaethau iechyd meddwl. Rydym hefyd wedi parhau i fuddsoddi mewn datblygiadau fel TTI a phwyso 2 i ac opsiynau eraill yn lle derbyniadau sy'n elfennau allweddol o'n blaenoriaethau ar gyfer y dyfodol.

Rydym yn buddsoddi £2.2m y flwyddyn yng Ngweithrediaeth y GIG ar y Rhaglen Strategol ar gyfer Iechyd Meddwl, sy'n darparu adnodd pwrpasol i GIG Cymru i sbarduno gwelliannau mewn perfformiad, ansawdd a diogelwch. Mae hyn yn rhan o'n rhaglen waith sylweddol i wella iechyd meddwl a llesiant, er enghraifft drwy ein Dull Ysgol Gyfan, NEST/NYTH a'n Cynllun Gweithlu Iechyd Meddwl Strategol.

Ar ôl cyhoeddi ein hadroddiadau cryno ar iechyd meddwl a lles a strategaethau atal hunanladdiad a hunan-niweidio, mae Llywodraeth Cymru'n parhau i ddatblygu'r strategaethau a'r cynlluniau cyflawni terfynol. Mae datganiad gweledigaeth pedwar yn nodi ein gweledigaeth ar gyfer gwasanaethau iechyd meddwl di-dor – yn canolbwyntio ar yr unigolyn, yn cael ei arwain gan anghenion ac yn cael ei arwain at y cymorth iawn y tro cyntaf, heb unrhyw oedi Mae hyn yn cynnwys gwasanaethau iechyd meddwl i blant a phobl ifanc, a gwasanaethau i gefnogi iechyd meddwl amenedigol.

Gan y bydd y strategaethau hyn yn pennu cyfeiriad polisi ar gyfer y 10 mlynedd nesaf, mae'n hanfodol eu bod yn ymgorffori'r safbwyntiau a ddarperir yn ystod yr ymgynghoriad ac yn adlewyrchu'r cyd-destun polisi ehangach y byddant yn gweithredu ynddo. I gyflawni hyn, rhagwelir y bydd y cyhoeddiad yn cyd-fynd â'r flwyddyn ariannol newydd rhwng 2025 a 2026.

Datblygwyd y strategaethau yn y cyd-destun ariannol presennol a'u nod yw darparu cyfeiriad i'r system er mwyn targedu adnoddau'n well ac nid ydynt yn dibynnu ar gyllid newydd / ychwanegol. Ochr yn ochr â'r strategaeth a gyhoeddwyd, bydd cyfres o gynlluniau cyflawni a fydd yn cael ei adnewyddu dros oes y strategaeth. Bydd hyn yn rhoi cyfle i nodi buddsoddiadau newydd pe bai'r sefyllfa economaidd yn newid.

Hefyd, drwy ddatblygu'r strategaeth iechyd meddwl a lles, rydym wedi cadarnhau ein hymrwymiad i gryfhau'r gefnogaeth ar gyfer gwaith ar y berthynas rhwng rhieni a phlant bach yng Nghymru. Ein nod yw cyhoeddi'r strategaeth derfynol a'r cynllun cyflawni cysylltiedig yn y flwyddyn newydd, yn unol â'r flwyddyn ariannol newydd. Bydd y cynllun cyflawni'n cynnwys ein camau blaenoriaeth y byddwn yn eu cyflawni dros y tair blynedd nesaf.

Rydym yn cydnabod pwysigrwydd penodol 1,000 diwrnod cyntaf bywyd plentyn i'w lesiant drwy gydol ei oes a'r effaith gadarnhaol y gall ymyrraeth ataliol gynnar, yn ystod y cyfnod hwn o fagu perthnasoedd, ei chael ar iechyd a lles corfforol a meddyliol yn y dyfodol.

Mae ein fframwaith NYTH yn nodi'r egwyddorion cyffredin i'r rheini sy'n gweithio gyda babanod a'u teuluoedd i fabwysiadu dull system gyfan o ymdrin ag iechyd meddwl a llesiant drwy gydol eu plentyndod.

Mae ein Cronfa Integreiddio Rhanbarthol yn ariannu prosiectau sy'n gweithio gyda rhieni a babanod ar fagu perthynas, ymlyniad ac iechyd meddwl ac rydym wedi ymrwymo i barhau â'r gwaith hwn gan ei fod yn dangos gwelliannau tymor byr a thymor hir pwysig i fywydau plant a theuluoedd.

Mae ein rhaglenni **Dechrau'n Deg a Teuluoedd yn Gyntaf** yn darparu ymyriadau i helpu i roi'r dechrau gorau posibl mewn bywyd i blant; meithrin eu gwytnwch a'u hyder; a sicrhau lles cadarnhaol. Mae'r rhaglenni'n rhoi pwyslais ar gymorth cynnar ac atal ac yn teilwra cymorth i ddiwallu anghenion plant a'u teuluoedd. Mae staff Dechrau'n Deg a Teuluoedd yn Gyntaf, ar y cyd â gweithwyr proffesiynol amlasiantaeth eraill (fel rhan o'r tîm o amgylch y teulu), yn hanfodol i fynd ati'n gynnar i ganfod pryderon sy'n ymwneud â phrofiadau niweidiol a thrawma yn ystod plentyndod, a gallant chwarae rhan hollbwysig yn y gwaith o liniaru eu heffaith ar blant.

Mae Dechrau'n Deg a Teuluoedd yn Gyntaf yn rhan o'r Grant Plant a Chymunedau sy'n ceisio mynd i'r afael ag anghenion cymorth y plant a'r oedolion mwyaf agored i niwed yn ein cymdeithas drwy amrywiaeth o ddulliau ymyrryd yn gynnar, atal, a chefnogi. Dyraniad y Grant Plant a Chymunedau ar gyfer 2025-26 yw £179.583M sy'n ariannu wyth rhaglen gysylltiedig sy'n cael eu cyflwyno gan awdurdodau lleol.

Nod y rhaglenni yn y grant hwn yw lliniaru neu ddileu anfanteision pobl agored i niwed i'w galluogi i gael yr un cyfleoedd mewn bywyd ag eraill, a chyfrannu drwy hynny at Gymru sy'n fwy cyfartal. Mae'r Grant Cymorth Ymyrraeth Gynnar i Rieni, sydd yn rhan o'r Grant Plant a Chymunedau, yn darparu cyllid i awdurdodau lleol i helpu i ateb y galw cynyddol a gwella'r modd y maent yn darparu gwasanaethau cymorth magu plant. Gwneir hyn drwy gynyddu sgiliau a gwybodaeth y gweithlu magu plant a'r gweithlu ehangach, yn ogystal â chynyddu nifer y gweithwyr cymorth i fagu plant, i gefnogi rhieni yn gyffredinol yn ogystal â chefnogi perthnasoedd iach a rheoli gwrthdaro rhwng rhieni.

Mae'r gefnogaeth drwy'r Grant Plant a Chymunedau'n chwarae rhan allweddol yn y gwaith o ddatblygu cysylltiadau ymlyniad a magu perthnasau diogel ac iach rhwng babanod a rhieni. Mae'r rhaglenni wedi'u cynllunio i ddarparu cymorth

cynhwysfawr i rieni a theuluoedd, yn enwedig y rheini sy'n wynebu heriau, a all arwain at gynyddu hyder a hunan-barch rhieni a chefnogaeth gymdeithasol iddynt a sicrhau bod pob plentyn yn cael y dechrau gorau posibl mewn bywyd.

Gan gydnabod pwysigrwydd hanfodol lles meddyliol yn ystod ac ar ôl beichiogrwydd, mae'r rhaglen Teuluoedd yn Gyntaf yn cynnig cymorth i famau beichiog/ mamau a thadau newydd sy'n wynebu heriau iechyd meddwl. Drwy gydweithio amlasiantaethol, mae gweithwyr proffesiynol yn gweithio gyda theuluoedd i ddarparu ymyrraeth gynnar a chymorth wedi'i deilwra, gan helpu i liniaru effeithiau problemau iechyd meddwl amenedigol. Mae'r ffocws hwn ar iechyd meddwl yn sicrhau bod rhieni a'u teuluoedd yn cael gofal cynhwysfawr sy'n hyrwyddo llesiant a gwytnwch cyffredinol teuluoedd.

Mae ein hymgyrch Magu Plant. Rhowch amser iddo yn darparu gwybodaeth, cyngor a chefnogaeth gadarnhaol i rieni sydd â phlant hyd at 18 oed ar bob agwedd ar fagu plant, gan gynnwys cyngor ymarferol ar dechnegau magu plant i gefnogi magu perthynas ac ymlyniad er mwyn datblygu'r berthynas rhwng y rhiant a'r plentyn, yn ogystal â chefnogaeth emosiynol i'r rhieni eu hunain. Mae'r ymgyrch yn cysylltu â'n hymgyrch teuluoedd a magu plant, Teulu Cymru.

6.5 Gwasanaethau Anhwylderau Bwyta

Mewn ymateb i 6.4, mae datganiad gweledigaeth pedwar yn amlinellu ein gweledigaeth ar gyfer gwasanaethau iechyd meddwl di-dor – yn canolbwyntio ar yr unigolyn, yn cael ei harwain gan anghenion ac yn cael ei harwain at y math iawn o gymorth ar y tro cyntaf, heb unrhyw oedi Mae hyn yn cynnwys gwasanaethau anhwylderau bwyta. Gweithrediaeth y GIG ar y Rhaglen Strategol ar gyfer Iechyd Meddwl, sy'n darparu adnodd pwrpasol i GIG Cymru i sbarduno gwelliannau mewn perfformiad, ansawdd a diogelwch a hefyd yn cynnwys canolbwyntio ar wasanaethau anhwylder. Cefnogir hyn gan rwydwaith gweithredu clinigol

6.6 Atal Hunanladdiad

Rydym wedi defnyddio dull gweithredu pob oed i ddatblygu'r mesurau atal hunanladdiad a hunan-niweidio ac iechyd meddwl a lles i sicrhau bod gennym system a fydd yn cefnogi pawb, a'i bod yn hyrwyddo gwell integreiddio rhwng gwasanaethau.

Er ei fod yn defnyddio dull gweithredu ar gyfer pob oed, mae'n nodi lle mae angen ffocws penodol arnom ar bobl ifanc neu oedolion hŷn, ac mae ein dadansoddiad o'r ymgyngoriad wedi rhoi adborth ar sut gallwn gryfhau'r dull

hwn o weithredu. Ond yr hyn sy'n hanfodol yn ein dull gweithredu yw bod angen i'n gwasanaethau gael eu harwain gan anghenion a chanolbwyntio ar yr unigolyn, yn hytrach na chael eu harwain gan oedran. Fel rhan o'r ymgynghoriad, fe wnaethom hefyd gyhoeddi asesiadau effaith drafft ac rydym wedi cynnig y cyfle drwy'r ymgynghoriad i ofyn a oedd yn glir ynghylch sut mae'r Strategaeth Atal Hunanladdiad a Hunan-niwed a'r Strategaeth Iechyd Meddwl a Lles yn cyflawni ar gyfer pob grŵp oedran. Mae'r wybodaeth hon nawr yn cael ei defnyddio i gasglu rhagor o dystiolaeth o effaith yn y meysydd hyn a dyma yn ei dro fydd yn sail i'r asesiadau effaith terfynol a'r cynlluniau / strategaethau cyflawni.

Mae cysylltiad cryf rhwng dod i gysylltiad â thralod a thrawma yn ystod plentyndod, datblygu ymddygiad sy'n niweidiol i iechyd yn ystod y glasoed, ac iechyd a lles corfforol a meddyliol gwaeth. Byddwn yn cynnal ein buddsoddiad presennol yn natblygiad gwasanaethau sy'n ymwybodol o brofiadau niweidiol yn ystod plentyndod a thrawma a mabwysiadu arferion sy'n seiliedig ar drawma yn 2025-26 (£1m).

6.7 Camddefnyddio Sylweddau

Fel rhan o'r Gyllideb Ddrafft ar gyfer 2025-26, byddwn yn parhau i fuddsoddi yn ein hagenda camddefnyddio sylweddau. Mae hyn yn gyfanswm o £67m, ac mae dros £41m ohono'n mynd i'n Byrddau Cynllunio Ardal drwy ein Cronfa Weithredu ar Gamddefnyddio Sylweddau.

Cymorth i blant a theuluoedd yw un o flaenoriaethau ein hagenda Camddefnyddio Sylweddau gan ein bod yn gwybod drwy'r gwaith ar Brofiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod (ACEs) ei bod yn bosibl fod plant sy'n cael eu magu mewn cartrefi lle mae problem gyda defnyddio sylweddau yn fwy tebygol o gael canlyniadau niweidiol yn nes ymlaen yn eu bywydau. Drwy'r Gronfa Weithredu ar Gamddefnyddio Sylweddau i Fyrddau Cynllunio Ardal, mae Llywodraeth Cymru'n buddsoddi £6.25 miliwn o arian wedi'i glustnodi ar gyfer plant a phobl ifanc.

Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi Fframwaith Trin Camddefnyddio Sylweddau ar gyfer Plant a Phobl Ifanc. Mae'r Fframwaith yn crynhoi tystiolaeth a'r arferion gorau i arwain y rhai sy'n cefnogi Plant a Phobl Ifanc sydd â phroblemau camddefnyddio sylweddau. Rydym hefyd wedi cyhoeddi fersiynau o'r Fframwaith sy'n addas i blant.

Y Gwasanaeth Di-waith

Mae'r Gwasanaeth Di-waith yn cefnogi pobl sy'n gwella ar ôl camddefnyddio sylweddau a/neu salwch meddwl sy'n 25 oed neu'n hŷn tuag at gyflogaeth neu

---

waith, neu bobl ifanc 16-24 oed nad ydynt mewn Cyflogaeth, Addysg na Hyfforddiant (NEET) i gael addysg, hyfforddiant neu gyflogaeth.

Rhwng mis Hydref 2022, pan ddechreuodd y gwasanaeth presennol, a mis Medi 2024, cofrestrodd dros 2,000 o bobl ifanc rhwng 16 a 24 oed â'r gwasanaeth. O'r rhain:

- Mae dros 550 wedi ennill cymhwyster neu dystysgrif sy'n gysylltiedig â gwaith;
- Mae 170 wedi mynd ymlaen i ddysgu pellach;
- Mae bron i 300 wedi cwblhau profiad gwaith neu gyfleoedd gwirfoddoli; ac
- Mae 160 wedi cael swyddi.

Buddsoddwyd £13m i ddarparu'r Gwasanaeth Tu Allan i Oriau Gwaith rhwng 2022-23 a 2024-25, gan gynnwys £5.4m yn 2024-25. Erbyn mis Mawrth 2025, bydd y Gwasanaeth wedi cefnogi hyd at 10,000 o bobl.

Mae'r Gwasanaeth yn cyflawni nifer o ymrwymïadau strategol Llywodraeth Cymru mewn perthynas â rhoi cymorth i bobl sydd â phroblemau camddefnyddio sylweddau a/neu iechyd meddwl, nid yn unig drwy driniaeth strwythuredig a gofal iechyd, ond drwy amrywiaeth o fesurau eraill hefyd. Mae hyn wedi'i nodi mewn amrywiaeth o strategaethau allweddol gan Lywodraeth Cymru, gan gynnwys Cymru Gryfach, Decach a Gwyrddach – Cynllun Cyflogadwyedd a Sgiliau, a chyflawni'r Warrant i Bobl Ifanc.

Byddwn yn ystyried opsiynau i ymestyn y contractau presennol sy'n dod i ben ym mis Mawrth 2025 i 2026-27.

6.8 Gwasanaethau Niwroddatblygiadol

I gefnogi'r gwaith o ddarparu gwelliannau i wasanaethau niwrowahaniaeth, darparwyd £11.5m yn ystod 2022-25. Mae hyn yn cynnwys cymorth i'r Tîm Niwrowahaniaeth Cenedlaethol ac mae'n darparu cyngor a chymorth i deuluoedd a gofalwyr. Rydym hefyd yn gweithredu'r Cod Ymarfer Awtistiaeth a gyhoeddwyd ym mis Medi 2021, gan gynnwys diweddaru'r cod i gynnwys cyflyrau Niwroddatblygiadol eraill. Yn 2022 darparwyd £12m arall ar gyfer rhaglen Gwella Niwroddatblygiad i fynd i'r afael â'r bregusrwydd critigol mewn gwasanaethau Niwroddatblygiadol gan fod y galw'n llawer mwy na'r capasiti i ymateb. Mae'r rhaglen hon yn gwneud cynnydd da o ran cefnogi arloesi a gwella gwasanaethau. Mae hyn yn cynnwys, er enghraifft, gweithio ar y cyd â Gweithrediaeth y GIG i drefnu digwyddiad ail-gynllunio gwasanaeth

Niwroddatblygiadol i blant ar 27-28 Tachwedd, gyda 170 o weithwyr proffesiynol a phobl â phrofiad uniongyrchol.

Dyrannwyd £3m arall i fyrddau iechyd yn 2024-25 i leihau'r amseroedd aros hiraf ar gyfer gwasanaethau Niwroddatblygiadol i blant, gan ddarparu hyd at 2,000 o asesiadau ychwanegol erbyn diwedd mis Mawrth 2025. Bydd y gwaith hwn a chanlyniadau'r rhaglen Niwroddatblygiadol, gan gynnwys y digwyddiad ail-gynllunio'r gwasanaeth Niwroddatblygiadol i blant ym mis Tachwedd 2024, yn darparu tystiolaeth ar gyfer cynllunio a chyflawni polisi Niwroddatblygiad ar ôl 2025.

Mae parhad y cyllid sylfaenol presennol ar gyfer Niwroddatblygiad yn cael ei ystyried, byddai hyn yn cefnogi'r Tîm Niwrowahaniaeth Cenedlaethol ac yn cwblhau'r Cod Ymarfer Statudol wedi'i ddiweddarau ar Wasanaethau Niwroddatblygiadol sy'n cael ei ddatblygu ar hyn o bryd. Mae cynigion hefyd yn cael eu hystyried ar gyfer ymestyn y Rhaglen Gwella Niwroddatblygiad am ddwy flynedd arall hyd at fis Mawrth 2027.

6.9 Uned Ddiogel Hillside

Mae Llywodraeth Cymru wedi darparu swm sylweddol o gyllid cyfalaf i Gyngor Castell-nedd Port Talbot i wella Cartref Diogel i Blant Hillside dros y degawd diwethaf. Nid yw Llywodraeth Cymru wedi cyfrannu tuag at y gwasanaethau (costau rhedeg) sy'n cael eu darparu yn Hillside – Cyngor Castell-nedd Port Talbot sy'n talu costau o'r refeniw a gynhyrchir o'r "prisiau gwelyau" y mae'r Gwasanaeth Ieuenctid yn y Ddalfa ac Awdurdodau Lleol yn eu talu.

7. Costau Byw

Sylwadau cyffredinol am effaith costau byw ar y canlynol:

- **Y Byrddau Iechyd:** gwasanaethau sy'n cael eu darparu i blant a phobl ifanc gan y Byrddau Iechyd yng Nghymru ac effaith costau cynyddol ynni ar y ddarpariaeth hon.
- **Y Gwasanaethau cymdeithasol:** holl ddarpariaeth gweithgareddau gwasanaethau cymdeithasol Awdurdodau Lleol yng Nghymru ac unrhyw drafodaethau cysylltiedig gyda'r Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol.
- **Tlodi plant:** manylion pa drafodaethau sydd wedi'u cynnal gyda chydweithwyr perthnasol eraill yn y cabinet ynghylch dyraniadau sy'n cael effaith sylweddol ar iechyd a gofal cymdeithasol plant, er enghraifft Ysgrifennydd y Cabinet ar Gyfiawnder Cymdeithasol, y Trefnydd a'r Prif Chwip o ran cyllideb Comisiynydd Plant Cymru a materion polisi ehangach, fel tlodi plant.

Ymateb:

7.1 Y Byrddau Iechyd

Yn yr un modd â sefydliadau eraill yn y sector cyhoeddus, mae pwysau chwyddiant ar gostau heb fod yn gostau staff, gan gynnwys costau ynni wedi bod yn her sylweddol i'r GIG yn ystod y blynyddoedd diwethaf, gan gynnwys yn 2024-25. Rhoddwyd cynnydd i'r Byrddau Iechyd Lleol ar gyfer 2024-25 i dalu am y twf yn y galw ac am chwyddiant. Maent hefyd wedi wynebu pwysau cyflog sylweddol a chyfnodau o weithredu diwydiannol.

Roedd y cynlluniau a gyflwynwyd ganddynt yn gynharach eleni yn nodi sefyllfa o ddiffyg cyfunol o £220m. Mae amrywiaeth o ffactorau cost y tu ôl i'r diffyg cynllunio, ond bydd pwysau chwyddiant a thwf yn y galw am wasanaethau yn amlwg i'w weld. Er na allwn wahanu'r sefyllfa ar gyfer plant a'r gwasanaethau y mae'r GIG yn eu darparu ar eu cyfer, mae'n anochel y byddant yn wynebu'r effeithiau hyn.

7.2 Y Gwasanaethau Cymdeithasol

Mae'r rhan fwyaf o gymorth ariannol Llywodraeth Cymru ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol a gwasanaethau plant yn cael ei ddarparu drwy'r setliad refeniw llywodraeth leol heb ei neilltuo, er bod ffrydiau cyllid grant penodol sylweddol hefyd. Roedd cynnydd o 7.9 y cant yn y setliad Llywodraeth Leol ar gyfer 2023-24, ar ôl cynnydd o 9.4 y cant yn y flwyddyn ariannol flaenorol.

Lefel y cymorth ar gyfer 2024-25 yw £5.688bn, cynnydd o 3.1 y cant. Bydd Awdurdodau Lleol wedi gweld cynnydd sylweddol o ran chwyddiant a'r galw ar draws eu holl swyddogaethau yn 2023-24, a bydd cyfran sylweddol ohonynt yn cael eu defnyddio fel llinell sylfaen gan eu bod yn ymwneud â chostau staff boed yn fewnol neu drwy wasanaethau a gomisiynir.

Mae Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, ar ran llywodraeth leol, yn darparu ei hasesiad o'r pwysau, y blaenoriaethau a'r cyfleoedd i awdurdodau lleol bob blwyddyn i'w trafod gan yr Is-grŵp Cyllid. Bydd Awdurdodau Lleol hefyd yn ystyried lefel y dreth gyngor y mae pob un yn dymuno ei gosod ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf. Bydd Awdurdodau Lleol yn pennu eu cyllidebau eu hunain ar gyfer pob gwasanaeth cyn 10 Mawrth 2025.

Cyhoeddir manylion gwariant awdurdodau lleol fesul gwasanaeth yn flynyddol. Y duedd dros y blynyddoedd diwethaf yw bod gwasanaethau cymdeithasol ac addysg yn cael cyfran gynyddol o gyfanswm gwariant refeniw awdurdodau lleol, gyda gwasanaethau cymdeithasol wedi gweld y cynnydd mwyaf mewn gwariant yn 2022-23.

Mae'r Gweinidogion yn mynd ati'n rheolaidd i drafod pwysau, gan gynnwys mewn perthynas â gofal cymdeithasol, gan gynnwys gydag Ysgrifennydd y Cabinet dros Dai a Llywodraeth Leol.

7.3 Tlodi Plant

Mae Ysgrifennydd y Cabinet dros Iechyd a Gofal Cymdeithasol yn cael sgysiau rheolaidd â chydweithwyr yn y Cabinet ar faterion sy'n effeithio ar iechyd a gofal cymdeithasol plant. Er enghraifft, yn ddiweddar cyfarfu ag Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyfiawnder Cymdeithasol, y Trefnydd a'r Prif Chwip i drafod y blaenoriaethau trawslywodraethol ar gyfer mynd i'r afael ag anghydraddoldeb a thlodi; yn benodol cynnydd ar yr ymrwymadau sy'n dod o fewn y portffolio iechyd a gofal cymdeithasol yn y Cynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol diwygiedig, canlyniad y Tasglu Hawliau Pobl Anabl, a'r Strategaeth Tlodi Plant.

8. Costau Deddfwriaeth

- Goblygiadau ariannol neu'r rhai a ragwelir ar gyfer unrhyw is-ddeddfwriaeth sy'n berthnasol i blant a phobl ifanc ym mhortffolio'r Gweinidog.
- Gwybodaeth am effaith ariannol unrhyw ddeddfwriaeth berthnasol gan Senedd y DU.

Ymateb:

8.1 Goblygiadau Ariannol

Nid oes is-ddeddfwriaeth yn ymwneud â chostau perthnasol wedi'i nodi.

8.2 Effaith Ariannol

Ni oes unrhyw effeithiau ariannol wedi eu nodi yn sgil deddfwriaeth Senedd y DU.